

вості з якістю підготовлених фахівців, з умовою врахування передового світового досвіду і поєднання історичних традицій технічної школи України зможемо підготувати дійсно компетентну національну технічну інтелігенцію. Саме вона повинна стати рушієм розвитку національної промисловості, гарантом стабільності економіки, опорою та надією майбутнього нашої країни.

Література

1. Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття»). – К., 1992.
2. Карамушка Л. М. Психологія освітнього менеджменту. – К.: Либідь, 2004. – 423 с.
3. Кнорринг В. И. Теория, практика и искусство управления: Учебник для вузов. – М.: Издательская группа НОРМА-ИНФРА. – М., 1999. – 528с.
4. Національна доктрина розвитку освіти// «Освіта України», 2002, № 33 від 22.04.02.

Стаття надійшла до редакції 25.10.2010 р.

УДК 378.147: 009

Устинова В. О.

викладач

Криворізький державний педагогічний університет

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ СТРУКТУРУВАННЯ ЗМІСТУ ПРЕДМЕТІВ ГУМАНІТАРНОГО ЦИКЛУ В ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ ВНЗ

У статті визначено методологічні засади структурування змісту предметів гуманітарного циклу в процесі фахової підготовки студентів педагогічних ВНЗ.

Ключові слова: зміст предметів гуманітарного циклу, гуманізація освіти, гуманітаризація освіти, професіоналізація освіти.

В статье определены методологические основания структурирования содержания предметов гуманитарного цикла в процессе специальной подготовки студентов педагогических вузов.

Ключевые слова: содержание предметов гуманитарного цикла, гуманизация образования, гуманитаризация образования, профессионализация образования.

This article determines methodological basis of Art courses contents in the process of teaching students in pedagogical higher education establishments.

Key words: Art courses contents, education process humanization, education humanitarization, education professional efficiency.

Сучасне українське суспільство характеризується динамічними змінами в політиці, економіці, культурі, у відношеннях між суспільством і державою, суспільством і людиною, державою і людиною. Це впливає, між іншим, і на частину соціальної системи – вищу освіту, яка перебудовує свою структуру, зміст і напрям розвитку. Вища школа посилює увагу до особистості, розвитку її свідомості та самосвідомості, культурного та професійного потенціалу тощо.

реформування вищої школи. Якщо «гуманізація освіти» в широкому сенсі значить створення в суспільстві гуманної системи освіти, відповідної до гуманістичних ідеалів (передусім, особистісній свободі, соціальній справедливості, людській гідності), то «гуманітаризація освіти» пов'язана з навчально-методичним змістом викладання у ВНЗ. Мається на увазі, що гуманітаризація не зводиться лише до задачі розширення інформаційного змісту гуманітарних дисциплін порівняно з професійним блоком. Вона повинна відповідати більш високим цілям – залучати молодь до гуманістичних цінностей. Гуманізацію освіти можна кваліфікувати як соціальне конструювання системи освіти, яка відповідає гуманістичним нормам та ідеалам. Практично це значить, що держава повинна гарантувати своїм громадянам реалізацію гуманістичних прав і свобод в отриманні освіти та гідний образ життя на основі отриманої професії. Задача гуманітаризації освіти – прилучити особистість до багатства гуманітарної культури в межах навчального процесу і позанавчальних форм студентської активності.

Виходячи зі сказаного вище, гуманізація освіти – це створення такої освітньої соціальної системи, яка відповідає гуманістичним цінностям й ідеалам, а гуманітаризація освіти – наповнення або доповнення освітньої програми гуманітарним змістом, тобто включення до на навчального процесу циклу гуманітарних дисциплін.

Досить довго у вітчизняній науці та практиці домінувала думка, згідно з якою головним завданням вищої освіти було підготувати фахівця певного профілю відповідно до його професійної орієнтованості, при цьому іноді безпідставно нехтувалась гуманітарна компонента освіти. Хоча, достеменно, джерела творчості, почуття нового закладено, передусім, у культурі, вони збагачуються за рахунок духовних принципів, які формуються засобами загальної гуманітаризації освіти. Як зауважують сучасні науковці, гуманітаризація освіти може стати «способом переборення розриву між природно-науковими, технічними і гуманітарними знаннями, тобто механізмом і способом переходу від технократичної моделі освіти до освіти культурно навантаженої, культурно детермінованої» [1, с. 5]. Отже, гуманітаризація як додаткова й необхідна компонента професійної освіти передбачає залучення молодої людини до гуманітарної культури людства та має на меті, по-перше, переборення «частковості» людини – молодого фахівця, її одновимірності, по-друге, прищеплення основ гуманістичного світогляду, тобто духовних цінностей цивілізованого світу.

Хоча необхідність гуманітаризації сьогодні не заперечується, гострі суперечки спостерігаються саме в питанні щодо гармонізації гуманітаризації та професіоналізації, в їх збалансованому співвідношенні в межах навчального процесу. Зрозуміло, що без якісної професіоналізації неможна сформувавши спеціаліста, професіонала. Але без гуманітаризації неможна сформувавши повноцінну особистість. Професія допомагає людині функціонально залучитися до соціуму, до розгалуженої системи суспільної діяль-

ності з боку її навичок і вмінь. Однак крім цієї функціональної адаптації до соціуму через професію людина повинна залучитися до простору культури, засвоїти її смисли та цінності. «В цьому засвоєнні або, точніше, привласненні смислів і цінностей гуманітарної культури формується духовність людини, її світогляд, розуміння нею свого місця та ролі в суспільстві. Поза цієї духовності ми маємо уражену людину, функціонера в заданій системі суспільного поділу праці, «вченого гвинтика» в гігантській машині, що зветься Державою» [2, с. 12]. Але сучасна професійна освіта практично нічого не дає майбутньому фахівцю для його морального самовизначення, для етичної оцінки технічних ідей, що розробляються. Навіть загальнови-знаний моральний імператив «людина – міра всіх речей» не перетворюється на керівництво до дій. Система масової освіти не орієнтує учнів на те, щоб вони спрямовували свої зусилля на виховання вмінь удосконалювати себе, бути самим собою, пов'язувати самопізнання з самовизначенням, а свої заняття зі загальнокультурними цінностями.

Отже, гуманізація та гуманітаризація освіти є взаємопов'язаними, взаємодоповнюючими тенденціями, які дозволяють забезпечити підготовку спеціаліста, здатного перебороти технократизм у мисленні та підходах до соціальних і професійних питань, знаходити оптимальні співвідношення при вирішенні професійно-кваліфікаційних та особистісно-громадянських завдань.

Важливим питанням, в якому виявляються корпоративні інтереси гуманітаріїв і професіоналів, є питання про співвідношення об'ємів гуманітарного та професійного блоків у навчальній програмі. Професіонали, вказуючи на великий ріст сучасної наукової інформації, прагнуть зменшити гуманітарний блок до мінімуму, а гуманітарії, посилаючись на невичерпне багатство гуманітарної культури, вимагають уведення нових курсів і спецкурсів. Сучасні стандарти вищої освіти визначають розмір гуманітарного блоку приблизно в чверть від загального погодинного об'єму навчального навантаження у вищій школі. Й це, мабуть, достатньо, якщо ефективно використовувати ці години. Питання лише в тому, наскільки ефективно використовуються ресурси гуманітарного блоку в гуманітарній освіті. Аналіз наукової літератури дозволяє визначити сучасні вимоги до відбору змісту гуманітарних дисциплін:

- формування гуманітарної картини світу;
- відповідність до державних стандартів вищої професійної освіти, меті навчальної програми;
- інтеграція фундаментального, міждисциплінарного, професійного та інноваційного науково-навчального матеріалу;
- взаємодія методології науки, предметної царини знання та методики викладання;
- встановлення інтегративних зв'язків між гуманітарними та професійними знаннями;

- системна цілісність предметного змісту, навчальних і професійних умінь і навичок;
- доступність для успішного засвоєння студентами;
- а також до структурування змісту навчального матеріалу:
- єдність змісту та апарату організації засвоєння знань;
- урахування закономірностей сприйняття усних і писемних текстів;
- систематичність і системність викладу;
- доступність;
- інтеграція та диференціація.

Методологічним забезпеченням відбору та структурування змісту навчального матеріалу по предметах гуманітарного циклу є:

- складання технологічної карти (цілепокладання, дозування завдань для аудиторної та самостійної роботи студентів, форми і методи навчання, методи діагностики та колекційної роботи);
- урахування індивідуально-вікових особливостей студентів;
- вибір форм і методів роботи з обдарованими студентами;
- особливості співтворчості викладачів і студентів;
- інтеріоризація знань студентами.

Необхідно відбирати зміст гуманітарних дисциплін з орієнтацією на його розвивальний потенціал, виявляючи ціннісний аспект знання, ціннісні підвалини життя людини.

Таким чином, освіта на сучасному етапі повинна розглядатися передусім як шлях розвитку особистості. Потрібен професіонал, який здатен створювати й швидко засвоювати нові спеціалізації в умовах високих технологій, з одного боку, а з другого – свідомий і відповідальний громадянин. Головне – системність і цілісність його знання, взаємодія інтелекту і творчості. Зрозуміло, що неможливо вкласти все в навчальні програми, але можна їх структурувати таким чином, щоб навчання відбувалося в напрямку загальнолюдської культури (М. Бердяєв, В. Вернадський, М. Каган, В. Розін та ін.).

Отже, гуманізація, гуманітаризація та демократизація освіти, пріоритетність загальнолюдських цінностей, створення умов для повної реалізації всебічного розвитку кожної людини – не тільки основні напрями розбудови освіти в Україні, але й методологічні засади структурування змісту предметів гуманітарного циклу. У відповідності до модернізації змісту освіти загалом завданнями професійної освіти є: підготовка кваліфікованого працівника відповідного рівня, конкурентноспроможного на ринку праці, компетентного, відповідального, який не тільки добре володіє своєю професією, але й орієнтується в суміжних галузях діяльності, здатного до ефективної роботи за спеціальністю на рівні світових стандартів, готового до постійного професійного росту, соціальної та професійної мобільності.

Література

1. Касаева А. Б. Гуманитаризация образования как фактор формирования социальных отношений в современном обществе: дисс.... канд. филос. наук: 09.00.11 / Алла Болаевна Касаева. – Нальчик, 2004. – 143 с.
2. Кравец А. С. Размышления о преподавании философии / А. С. Кравец // Вестник ВГУ. Серия 1 (гуманитарные науки). – Воронеж, 1996. – № 1. – С. 12-20.
3. Уляев С. И. Гуманитаризация образования как фактор формирования профессиональной культуры будущего специалиста: дисс.... канд. пед. наук : 13.00.08 / Сергей Иванович Уляев. – Ставрополь, 2002. – 187 с.

Стаття надійшла до редакції 29.11.2010 р.

УДК 378.147: 504+159.923

Гнілуша Н. В.

кандидат пед. наук, доцент

Криворізький державний педагогічний університет

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ЕКОЛОГІЧНОГО ВИХОВАННЯ ЯК ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ

Розробка проблеми сутності процесу екологічного виховання майбутніх фахівців є багатогранною і повинна підніматися на новий рівень з постановкою питання про безпосередній зв'язок екологічного виховання та формування особистості.

Ключові слова: екологічне виховання, психологічна структура особистості, екологічна культура, підготовка фахівця.

Разработка проблемы сущности процесса экологического воспитания будущих специалистов многогранна и должна подниматься на новый уровень с постановкой вопроса о непосредственной связи экологического воспитания и формирования личности.

Ключевые слова: экологическое воспитание, психологическая культура личности, экологическая культура, подготовка специалиста.

The development problem of the essence of environmental education of future professionals is multi-faceted and should rise to a new level with the supply issue of direct communication of environmental education and identity formation.

Key words: environmental education, psychological culture of personality, ecological culture, training specialist.

В сьогоденні екологічна освіта та виховання в Україні відповідає інтересам сталого розвитку. Збалансований розвиток є узгодженням між економічним та соціальним розвитком суспільства і збереження довкілля.

Перехід України до збалансованого розвитку потребує розроблення реалістичних дій та втілення їх у життя. Для цього необхідні раціональні зміни в економіці та культурі в цілому. Важливою умовою переходу сучасного суспільства до збалансованого розвитку є переорієнтація екологічної освіти на формування «відповідальної свідомості» особистості майбутнього [4].